

การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน ในประเทศไทย: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

A Study of Cross-Cultural Adaptation of Chinese Students
in Thailand: Case Study Burapha University

Ren Zhiyuan*

ศักดิ์นา บุญเยี่ยม**,วทศ.

ภาวดี มหาจันทร์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพาจำนวน ๒๕๗ คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนเป็นปัญหาที่เกิดจากภาษา ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะปัญหาในด้านการใช้ภาษาไทย ด้านสุขภาพ ด้านค่านิยม เป็นต้น โดยภาพรวม นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่ค่อยมีปัญหา การสนับสนุนทางสังคมนั้น ผลการวิจัยพบว่าเครือข่ายการคบเพื่อนของนักศึกษาชาวจีนเป็นกลุ่มขนาดเล็กโดยส่วนใหญ่จะคบเพื่อนคนจีน และเพื่อนคนไทยเป็นบางส่วน ซึ่งสามารถให้การสนับสนุนแก่นักศึกษาชาวจีนในหลายด้านตามความสามารถและบทบาทในสังคมไทย การเข้าร่วมกิจกรรมสังคมสามารถทำให้นักศึกษาชาวจีนได้รับผลประโยชน์ทั้งในการดำรงชีวิต การใช้ภาษาไทย และการศึกษา ส่วนวิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมี ๖ วิธีการ คือ การบูรณาการ (Integration) การผสมผสาน (Assimilation) การแบ่งแยก (Separation) กระบวนการชายขอบ (Marginalization)

* นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การบูรณาการกับการผสมผสาน(Integration and Assimilation) และการผสมผสานกับการแบ่งแยก (Integration and Separation) โดยภาพรวม วิธีการผสมผสานเป็นวิธีการที่นักศึกษาชาวจีนได้เลือกใช้เป็นจำนวนมากที่สุด สำหรับกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีสองแนวทาง คือ แนวทางที่หนึ่ง เมื่อนักศึกษาชาวจีนเข้ามาในประเทศไทยในตอนแรกจะมีความรู้สึกตื่นเต้นกับการพบสิ่งแปลกใหม่ หลังจากนั้น เกิดการช็อกทางวัฒนธรรม แล้วเริ่มมีการปรับตัวทางวัฒนธรรม แนวทางที่สอง คือ นักศึกษาชาวจีนจะมีการช็อกทางวัฒนธรรมในช่วงแรกก่อน แล้วค่อยปรับตัว เพื่อที่จะดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ได้ประสบผ่านมา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาไว้เป็น ๓ ประเด็น คือ การอบรมภาษาไทย การกำหนดอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติประจำมหาวิทยาลัย และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

คำหลัก: นักศึกษาชาวจีน, การปรับตัวทางวัฒนธรรม, มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The focus of this case study, which based on Burapha University, was to explore the cross-cultural adaptation of overseas Chinese students in Thailand. ๒๕๗ Chinese students studying at Burapha University were recruited as the research subjects. The research conducted statistical analysis by using questionnaire, mean and average percentage, and qualitative description by employing interview survey and field observation respectively.

The result reported that language, the different of cultural and personality gap were the main courses bringing about the daily life difficulties of overseas Chinese students. Among the main courses, Thai language usage, staying healthy and values were ranked as the prominent performance. The overall result of the cross-cultural adaptation was not too difficult.

In terms of social support, most Chinese students communicated with native nationals, and some chose to communicate with the locals. These two groups were providing all kinds of social support according to their different social roles and abilities. In addition, participation in social activities was also beneficial for Chinese students to adapt the foreign culture. In the respect of acculturation strategy, integration was mostly applied by Chinese students, followed by assimilation, separation, marginalization, integration & assimilation and integration & separation.

There are two different approaches in the process of cross-cultural adaptation for foreign students. The first approach is to feel the excitement of foreign culture and new environment (the honeymoon stage) first, followed by experiencing the difficulties caused by culture shock (the culture shock stage), and then started to change and adapt (adjustment). The other approach, which was mostly experienced by the overseas Chinese students, is to experience culture shock first, and then to adapt to it gradually. The main reason for the second approach is the application of Thai language.

Based on the outcomes of cross-cultural adaptation by overseas Chinese students in Thailand, as well as combining other supplementary policies to overseas Chinese students implemented by other countries, the researcher intends to contribute to help and improve the overseas Chinese students' cross-cultural adaptation by providing the training on improving ability to Thai language, establishing foreign students consulting service, and information exchange platform.

Keywords: Overseas Chinese students in Thailand, Cross-cultural adaptation, Burapha University

บทนำ

อิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติของสังคมโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม การศึกษาก็เป็นมิติหนึ่งที่ได้รับผลกระทบทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการในการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ จึงเปลี่ยนไป ทำให้การจัดการศึกษาลักษณะขนานานาชาติเป็นที่สนใจของนักศึกษา สำหรับประเทศไทยได้มีการจัดการศึกษานานาชาติขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการการดำเนินนโยบายพัฒนาประเทศที่ต้องการยกระดับสถาบันการศึกษาในประเทศให้เป็น "ศูนย์กลางการศึกษานานาชาติของเอเชีย" (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๐) จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา อัตราการขยายตัวของจำนวนนักศึกษาชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาลักษณะขนานานาชาติในประเทศไทยในปี ๒๕๕๐ เมื่อเปรียบเทียบกับปี ๒๕๔๙ เพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ ๒๙.๑๔ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ๒๕๕๑, หน้า ๙)

การแลกเปลี่ยนระหว่างนานาชาติ ทำให้สังคมและประเทศไทยได้รับผลประโยชน์ ดังที่ ภาวิไล นาควงศ์ (๒๕๔๖, หน้า ๖๑) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การศึกษานานาชาติอาจกระตุ้นให้สถาบัน

การศึกษาไทยตื่นตัวและพัฒนาคุณภาพให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล และการศึกษานานาชาติสามารถสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดี ซึ่งอาจให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และก่อให้เกิดความร่วมมือกันของประชากรโลกมากขึ้น เพราะนับวันโลกจะมีปัญหามากยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบต่อถึงกันทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง สงคราม อาชญากรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ซึ่งต้องการความร่วมมือกันจึงจะแก้ไขปัญหาสำเร็จ จากงานวิจัยเรื่อง แนวโน้มการจัดโปรแกรมนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๒ ของวิลาวัลย์ จารุอริยานนท์ (๒๕๔๒) ที่พบว่า แนวโน้มการจัดโปรแกรมนานาชาติใน ๓ ทศวรรษหน้า ด้านแนวคิดจะมุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ด้านจุดมุ่งหมาย มุ่งพัฒนายกระดับบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาไทยสู่มาตรฐานสากล ซึ่งการที่จะสนับสนุนส่งเสริมหลักสูตรนานาชาติให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบในการบริหารหลายด้าน ในงานวิจัยเรื่อง "การพัฒนากลยุทธ์การจัดการโปรแกรมนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไทย" ที่พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมนานาชาติเพื่อสู่ความเป็นสากล มีองค์ประกอบด้วยกัน ๖ ด้าน ประกอบด้วยนักศึกษา อาจารย์ กิจกรรมนานาชาติ ทรัพยากรสนับสนุนในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล การบริหารจัดการและหลักสูตรนานาชาติ ดังนั้นการศึกษาถึงการบริหารจัดการ หลักสูตรนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน จึงควรพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่เพียงแต่เพิ่มศักยภาพในด้านคุณภาพของวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคุณภาพของระบบการบริหารจัดการในภาพรวมอีกด้วย (ธเนศ จิตสุทธิภากร, ๒๕๔๗)

มหาวิทยาลัยบูรพา (Burapha University) เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่ได้มีการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยมหาวิทยาลัยบูรพาได้ถือกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ซึ่งสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ นับเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคของประเทศ ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ปัจจุบันได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในภาคตะวันออกที่มีความเข้มแข็งด้านวิชาการ ด้านวิจัย และด้านการบริการวิชาการแก่สังคม การศึกษาในมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดปัญญา มีความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยบูรพามีคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ห่วงสุมุทที่ทันสมัย มีอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ที่สวยงาม ตลอดจนอุปกรณ์ทางการศึกษาและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มหาวิทยาลัยบูรพามีความมุ่งมั่นที่จะเตรียมความพร้อมทุกด้าน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า "เสริมสร้างปัญญา ใฝ่หาความรู้ คู่คุณธรรม ชี้นำ

สังคม” ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๕ จนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยบูรพาได้มีการติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษา ๙๕ แห่งใน ๒๒ ประเทศของทั่วโลก เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการ พัฒนาบุคลากรและแลกเปลี่ยนความรู้และผลงานทางวิชาการ และสร้างเครือข่ายการศึกษาระดับนานาชาติ โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีการติดต่อกันมากที่สุดในความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๒๘ มหาวิทยาลัย (ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๒) การติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยในประเทศจีน นอกจากได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังมีการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อที่จะให้นักศึกษาชาวจีนได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อทุกสาขาวิชาและทุกระดับการศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งถือเป็นทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่งสำหรับนักศึกษาชาวจีนที่มุ่งไปศึกษาต่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๔ จนถึงปัจจุบัน นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพามีทั้งระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาเอก ทั้งหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรนานาชาติ รวมทั้งหมดเป็นจำนวนประมาณ ๗๑๔ คน (ฝ่ายงานทะเบียน มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๒) นอกจากนี้แล้ว มหาวิทยาลัยบูรพาดังอยู่ด้านทิศตะวันออกของประเทศ มีพื้นที่ติดทะเล และไม่ห่างไกลจากศูนย์กลางอย่างกรุงเทพฯ จึงนับเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความโดดเด่นในด้านการจัดการท่องเที่ยวและการโรงแรม และด้านโลจิสติกส์ ทั้งยังเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ มีนักศึกษาจากต่างแดนสนใจมาศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจากประเทศจีน ซึ่งจากสถิติของฝ่ายงานทะเบียน มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่ามีจำนวนนักศึกษาชาวจีนเพิ่มมากขึ้นในทุกปีการศึกษา โดย พ.ศ. ๒๕๔๔ มีจำนวน ๒ คน พ.ศ. ๒๕๔๙ เพิ่มจำนวนอีก ๒๕ คน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้เพิ่มอีก ๑๔๓ คน ใน พ.ศ. ๒๕๕๑ เพิ่มมาอีก ๒๔๓ คน และเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ มีจำนวนเพิ่มถึง ๓๐๕ คน

เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้เข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยบูรพา ในประเทศไทยแล้ว มีความจำเป็นต้องมีการติดต่อความสัมพันธ์กับชาวไทย ทั้งในการศึกษาและการดำเนินวิถีชีวิต ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน นักศึกษาชาวจีนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อดำเนินชีวิตประจำวันอย่างราบรื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการศึกษาและการใช้ภาษา หรือวิถีความเป็นอยู่ก็ตาม แต่การที่จะปรับเปลี่ยนนั้นไม่ได้เป็นเรื่องที่กระทำได้ง่าย เพราะการปรับเปลี่ยนเหล่านี้จะเป็นการปรับเปลี่ยนความเคยชินที่ตนเองเคยปฏิบัติมาเป็นเวลานาน และเป็นวัฒนธรรมเดิมที่ตนเองได้รับสืบทอดกันมาโดยตลอดเวลา การเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ต้องศึกษาใหม่ และต้องใช้เวลาอบรมบ่มเพาะอย่างค่อยเป็นค่อยไป (เรวัต แสงสุริยงค์, ๒๕๔๒, หน้า ๒) ซึ่งสอดคล้องกับ Richard (1994, cited in Yang Hongjun, 2005, p. 38) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ภาษา ท่าทาง ความเคยชินต่าง ๆ ของกลุ่มชนใดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เมื่อวัฒนธรรมที่เคยชินแบบนี้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ในสังคมแปลกใหม่ย่อมจะทำให้เกิดความรู้สึกกังวลและความไม่

แน่ชัด ดังนั้นกลุ่มชนเหล่านี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาสังคมวัฒนธรรมใหม่ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น เช่น การทักทายกัน การกล่าวขอบคุณ การรู้จักเพื่อน เป็นต้น

ปัญหาต่าง ๆ ที่นักศึกษาชาวจีนกำลังประสบอยู่ในบริบทวัฒนธรรมไทย ทำให้นักศึกษาชาวจีนเกิดสภาวะการช็อกทางวัฒนธรรม (Culture Shock) เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งไม่คุ้นเคย สัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลนั้นรู้ว่าควรปฏิบัติอย่างไรเมื่อต้องอยู่ในสถานที่ หรือวัฒนธรรมใหม่ การที่บุคคลต้องเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีวัฒนธรรมต่างออกไปจากเดิม หรือเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่เป็นเหตุให้บุคคลเกิดความตึงเครียดและส่งผลกระทบต่ออาการทางจิตใจและร่างกายได้ (กลอยกลม ขวัญเยื้องพันธุ์, ๒๕๕๖, หน้า ๒๗)

อย่างไรก็ตาม นักศึกษาชาวจีนเข้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมของวัฒนธรรมไทยแล้ว ก็มีความจำเป็นที่จะต้องพยายามปรับตัวให้เหมาะกับสังคมวัฒนธรรมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ Li Dan (2010, pp. 157-161) ได้สรุปไว้ว่า นักศึกษาชาวจีนมาจากมณฑลยูนนานมักจะมีปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ ปัญหาการจราจร ปัญหาทางสภาพแวดล้อมที่มักจะพบอยู่เสมอ ปัญหาทางด้านการใช้ภาษาไทย ปัญหาทางด้านการศึกษา เพราะการปรับตัวทางวัฒนธรรม นอกจากส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแล้ว ยังมีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษาชาวจีน ตลอดจนถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนอีกด้วย ดังนั้นการปรับเปลี่ยน และรับวัฒนธรรมใหม่ของนักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร และมีปัญหามากน้อยใด กลุ่มนักศึกษาชาวจีนคิดอย่างไรกับสังคมวัฒนธรรมไทย จึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจศึกษา และเมื่อผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารจากหลายแหล่งแล้วพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีน้อยมาก โดยเฉพาะการวิจัยในแง่ที่เกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาติอื่น ๆ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า การศึกษาดังกล่าวนี้อาจจะเป็นการบุกเบิกในการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาต่างชาติ ซึ่งอาจช่วยให้เกิดแนวทางทั้งในการศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวต่างชาติกลุ่มอื่นในประเทศไทย และแนวคิดในการจัดแผนการบริหารงานเกี่ยวกับนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยจำแนกประเด็นศึกษาไว้ดังนี้

๑. ศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาในบริบทวัฒนธรรมไทย

๒. อธิบายวิธีการและกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาในบริบทวัฒนธรรมไทย

๓. เสนอแนวทางที่สนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาในบริบทวัฒนธรรมไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

๑. ขั้นตอนการวิจัยและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยวารสารทางวิชาการ งานวิจัย หนังสือตำรา และการลงภาคสนามเบื้องต้น เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการกำหนดแนวคิดในการศึกษา และเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

๒. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นสองระยะ ในระยะแรกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม และระยะที่สองเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการสังเกต ซึ่งมีขั้นตอนรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความคาดหวัง สภาพปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวัน การสนับสนุนทางสังคม วิธีการและกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากแบบสอบถามมาใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลในระยะที่สองต่อไป

๒.๑ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒.๑.๑ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประชากรที่เป็นนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะต่าง ๆ ได้แก่ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ วิทยาลัยนานาชาติ และวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ ในภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๗๑๔ คน

๒.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ด้วยความคลาดเคลื่อน ๐.๐๕ และความเชื่อมั่น ๙๕% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๕๗ คน (Yamane, 1964) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๑ การจำแนกประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามคณะวิชาและวิทยาลัย

คณะ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
คณะการจัดการและการท่องเที่ยว	๑๐๑	๓๖
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	๑๑๑	๔๔
คณะศิลปกรรมศาสตร์	๑	๑
คณะศึกษาศาสตร์	๑๔๕	๖๖
วิทยาลัยนานาชาติ	๒๔๙	๑๐๕
วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์	๑๓	๕
รวม (คน)	๗๑๔	๒๕๗

๒.๑.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและการหาคุณภาพเครื่องมือ

๒.๑.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๖ ด้าน คือ ข้อมูลส่วนตัว ความคาดหวัง สภาพปัญหาทั่วไป ในการดำรงชีวิตประจำวัน การสนับสนุนทางสังคม วิธีการ และกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน ในมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ออกเป็น ๕ ระดับ (Likert Scale) และมีการสำรวจแบบการเลือกข้อคำตอบในบางตอน

๒.๑.๓.๒ การหาคุณภาพเครื่องมือ

๒.๑.๓.๒.๑ นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาและหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้อง ครอบคลุมทั้งในด้าน โครงสร้าง เนื้อหาข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ ท่านซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวัต แสงสุริยงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข และผู้ช่วยศาสตราจารย์ Kang Lin

๒.๑.๒.๒.๒ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ

๒.๑.๒.๒.๓ นำแบบสอบถามจากการปรับปรุงแก้ไขมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ในส่วน ความคาดหวัง คือ .๙๐๘๒ สภาพปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวัน คือ .๘๖๗๒ และวิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรม คือ .๖๙๑๗

๒.๑.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

๒.๑.๓.๑ นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑.๓.๒ นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไปปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

๒.๑.๓.๓ แก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้อง สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๑.๓.๔ นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมิถุนายนของภาคต้นปีการศึกษา ๒๕๕๔ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสอบถาม และคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์

๒.๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และการสังเกต

มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวัน วิธีการและกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาในบริบทวัฒนธรรมไทย ตลอดจนถึงแนวทางการแก้ปัญหาและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาในบริบทวัฒนธรรมไทย โดยนำผลสรุปที่ได้จากแบบสอบถามในระยะที่หนึ่งมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ และการสังเกต

๒.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์และการสังเกต

๒.๒.๑ กำหนดประเด็นปัญหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อจัดทำเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

๒.๒.๑ กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักมีจำนวน ๒๔ คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

๒.๒.๒ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แนวทางสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือในการบันทึกข้อมูล

๒.๒.๓ สังเกต โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การกระทำ แบบแผนการกระทำ และกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา

๒.๒.๒ การจัดกระทำกับข้อมูลการสัมภาษณ์

๒.๒.๒.๑ นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่บันทึกไว้เป็นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสรุปสาระสำคัญ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล และการจัดบันทึกตามประเด็นที่กำหนดในขอบเขตด้านเนื้อหา

๒.๒.๒.๒ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

๒.๒.๒.๓ เรียบเรียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์

๒.๒.๒.๔ ศึกษาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้

๒.๒.๒.๕ ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด และจัดระบบเนื้อหาให้สอดคล้องกับที่วัตถุประสงค์กำหนดไว้

๓. ขั้นตอนผลการศึกษาค้นคว้า

๓.๑ เสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยสถิติค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

๓.๒ เสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผล

การวิจัยการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ได้ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

๑. สภาพปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา ในบริบทวัฒนธรรมไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามพบว่า นักศึกษาชาวจีนที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทยมักจะมีความคาดหวังหรือวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะได้ศึกษาและเพิ่มประสบการณ์จากมหาวิทยาลัยบูรพา โดยเฉพาะในด้านความสนใจในเรื่องสังคมวัฒนธรรม มีความคิดเห็นในลำดับที่ ๑ ด้านการใช้ชีวิตมีความคิดเห็นในลำดับที่ ๒ ด้านการศึกษามีความคิดเห็นในลำดับที่ ๓ โดยมีลักษณะเดียวกัน คือ การเชื่อมโยง เพราะความคาดหวังของนักศึกษาชาวจีนที่มาศึกษาในประเทศไทยจะเชื่อมโยงกับการศึกษาและการประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในประเทศไทยไปศึกษาต่อที่ประเทศตะวันตก และนำองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพากลับไปประกอบอาชีพในประเทศจีนในอนาคต ด้วยความคาดหวังเหล่านี้ การดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีน จึงต้องมีการสัมผัสกับสังคมวัฒนธรรมไทย และประสบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทวัฒนธรรมไทย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามพบว่า การใช้ภาษาไทย เป็นปัญหาลำดับที่ ๑ ในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับไม่แน่ใจ ลำดับที่ ๒ ได้แก่ ด้านสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยระดับไม่แน่ใจ ลำดับที่ ๓ คือ ด้านค่านิยม มีค่าเฉลี่ยระดับไม่ค่อยมีปัญหา ลำดับที่ ๔ คือ ด้านชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยระดับไม่ค่อยมีปัญหา ลำดับที่ ๕ คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับคนไทย มีค่าเฉลี่ยระดับไม่ค่อยมีปัญหา โดยมีเหตุผลและปัจจัยสำคัญที่นักศึกษาชาวจีนได้บอกกล่าว คือ ความสามารถ

ในการใช้ภาษาไทย ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล ส่วนการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีน ร้อยละ ๖๙.๖๕ จะคบเพื่อนคนจีน และร้อยละ ๒๑.๗๙ จะคบเพื่อนทั้งคนจีนและคนไทย ซึ่งมีเครือข่ายการคบเพื่อนเป็นกลุ่มขนาดเล็ก และทำให้การสนับสนุนและการให้ความช่วยเหลือที่นักศึกษาชาวจีนได้รับทั้งในกรณีฉุกเฉิน และกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือมีจำกัดตามเครือข่ายการคบเพื่อน โดยมีร้อยละ ๔๙.๕๙ จากเพื่อนคนจีน และรองลงมา คือ เพื่อนคนไทยเป็นร้อยละ ๑๙.๒๖ สำหรับการสนับสนุน และความช่วยเหลือที่นักศึกษาชาวจีนได้รับนั้น ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า ในจำนวนคำตอบ ๔๖๑ คำตอบ เพื่อนคนจีนมีการสนับสนุนในด้านโมติวัจิต จำนวน ๒๒๐ คำตอบ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕๕ และในด้านอารมณ์ความรู้สึก จำนวน ๒๑๒ คำตอบ คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๖๒ ส่วนในจำนวนคำตอบ ๖๓๐ คำตอบเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนคนไทยในด้านการศึกษามีจำนวน ๑๓๓ คำตอบ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๑๑ และในด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร จำนวน ๑๔๕ คำตอบ คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๒ ซึ่งได้รับคำอธิบายจากนักศึกษาชาวจีนพบว่า การให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนที่ได้รับนั้น จะขึ้นอยู่กับระดับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความสามารถระหว่างกลุ่มคนจีนกับคนไทยในสังคมไทย เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้รับความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากเพื่อนคนไทย นักศึกษาชาวจีนจำนวนร้อยละ ๖๓.๙๘ จะมีการตอบแทนในรูปแบบทางอ้อมและมีจำนวน ๒๗.๙๗ จะมีการตอบแทนโดยตรง และวิธีการการตอบแทนดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับระหว่างนักศึกษาชาวจีนกับเพื่อนไทย โดยทั่วไปจะมีการเลี้ยงอาหาร การให้ของฝาก การทำตามวัฒนธรรมประเพณีของคนไทย เพราะวิธีการในการตอบแทนของนักศึกษาชาวจีนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาชาวจีนกับเพื่อนคนไทยสนิทสนมและใกล้ชิดยิ่งขึ้น ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาชาวจีน โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาชาวจีนจะมีความสนใจในการเที่ยวต่างจังหวัด การแลกเปลี่ยนสอนภาษา กับคนไทย เป็นต้น ซึ่งสามารถทำให้นักศึกษาชาวจีนได้รับผลประโยชน์ทั้งในด้านการดำรงชีวิต และในด้านการศึกษา แต่กิจกรรมที่มีจุดประสงค์จะให้นักศึกษาชาวจีนเข้าร่วมมีความจำเป็นต้องนึกถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการกิจกรรม และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมสัมพันธ์ทางวิชาการ เป็นต้น

๒. วิธีการและกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาในบริบทวัฒนธรรมไทย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามของ Berry (1989) เป็นแนวคิด เพื่อที่จะวิเคราะห์วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติที่มาศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย โดยพบว่า วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีทั้งหมด ๖ วิธีตามลำดับ คือ การผสมผสาน ร้อยละ ๔๙.๑๑ การย้อยและดูดซึมร้อยละ ๓.๑๑ การแบ่งแยก ร้อยละ ๑.๙๔ กระบวนการชายขอบ เป็นร้อยละ ๑.๑๗ การผสมผสานกับการย้อยและดูดซึม ร้อยละ ๑.๙๔ และ

การผสมผสานกับการแบ่งแยก ร้อยละ ๑.๑๗ นอกจากนี้ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ยังพบว่า วิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมี ๓ ลักษณะ คือ วิธีการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีลักษณะหลากหลาย แต่ทุกวิธีที่ปรากฏในกลุ่มนักศึกษาชาวจีนได้ประยุกต์ใช้นั้น สามารถทำให้นักศึกษาชาวจีนปรับตัวได้ ลักษณะที่สอง คือ การเลือกวิธีในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจทางสังคมวัฒนธรรมไทย และบุคลิกภาพของนักศึกษาชาวจีนแต่ละคน ส่วนลักษณะที่สาม คือ วิธีในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนทุกรูปแบบ ทำให้นักศึกษาชาวจีนมีการบูรณาการ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งทำให้วิถีชีวิต ค่านิยม และพฤติกรรมของนักศึกษาชาวจีนมีการเปลี่ยนไปในรูปแบบใหม่

ส่วนกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนมีสองแนวทาง คือ มีการช็อกทางวัฒนธรรมในช่วงหลังจากที่เข้ามาในประเทศไทยสักระยะเวลาหนึ่ง เป็นจำนวน ๒๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑๐ และมีการช็อกทางวัฒนธรรมในช่วงแรกที่เข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวน จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๓ จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า ความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาและเข้าใจสังคมวัฒนธรรมไทย ถ้านักศึกษาชาวจีนเคยศึกษาภาษาไทยมาเล็กน้อย การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนก็จะสะดวกง่ายขึ้น และมีความรู้สึกตื่นเต้นกับการพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ ส่วนนักศึกษาชาวจีนที่ไม่เคยศึกษาภาษาไทย ก็จะทำให้การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนยากยิ่งขึ้น และประสบปัญหายากลำบาก เพราะภาษาไทยเป็นภาษาราชการของประเทศไทยประเทศเดียว และไม่ได้เป็นภาษาสากลเหมือนกับภาษาอังกฤษ ซึ่งทำให้การศึกษาภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีนมีจำกัด จากผลการสำรวจแบบสอบถามผู้วิจัยก็ได้พบเช่นเดียวกันว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๗๔๕ คำตอบ จำนวนร้อยละ ๒๓.๐๙ มีความคิดเห็นว่า ภาษาไทยเป็นปัญหา ที่รู้สึกปรับได้โดยยากลำบากมากที่สุด

๓. การเสนอแนวทางที่สนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาในบริบทวัฒนธรรมไทย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการใช้ภาษาไทย การศึกษา การดำรงชีวิตประจำวัน ด้วยปัญหาที่ค้นพบเหล่านี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและอธิบายนโยบายและกิจกรรมที่ประเทศอื่นได้กำหนดจัดขึ้นไว้สำหรับการให้บริการและดูแลนักศึกษาต่างชาติ โดยพบว่า นโยบายเหล่านี้จะมีลักษณะและวัตถุประสงค์เดียวกันอยู่ ๓ ประการ คือ เพื่อที่จะสนับสนุนและให้คำปรึกษาในด้านการดำรงชีวิตประจำวัน และในด้านการศึกษาแก่นักศึกษาชาวต่างชาติ ประการที่สอง คือ เพื่อที่จะอบรมภาษาให้กับนักศึกษาต่างชาติที่ไม่สามารถใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร และประการที่สาม คือ เพื่อสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม

ท้องถิ่น และสร้างโอกาสให้นักศึกษาต่างชาติได้มีการสัมผัสในหลายลักษณะ ด้วยลักษณะข้อคิดเหล่านี้และความต้องการหรือปัญหาของนักศึกษาชาวจีน ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติในมหาวิทยาลัยบูรพาไว้เป็น ๓ ประการ คือ การอบรมภาษาไทยให้กับนักศึกษาต่างชาติ ประการที่สอง คือ การจัดตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติประจำมหาวิทยาลัย และประการที่สาม คือ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

อภิปรายผล

การวิจัยการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการช็อกทางวัฒนธรรม โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาชาวจีนจะประสบปัญหาในด้าน ภาษา ด้านสุขภาพ ด้านค่านิยม เป็นจำนวนมาก และโดยสภาพรวม ปัญหาทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของนักศึกษาชาวจีนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับไม่ค่อยมีปัญหา ซึ่งมีปัจจัยสำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ ความสามารถในการใช้ภาษาไทย ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และบุคลิกภาพส่วนบุคคลซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Hammer (1989) และผลการงานวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาในประเทศอื่นที่ได้กล่าวและสรุปไว้ จากการวิเคราะห์การสนับสนุนทางสังคมที่นักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาได้รับนั้น ผู้วิจัยพบว่า การสนับสนุนของสังคมไทยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา โดยเฉพาะในด้านการศึกษาภาษาไทย ด้านโมติริจิต และการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ที่เหมือนกับ Ward และ Rana (2001) ได้กล่าวไว้ นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยยังได้พบว่า การสนับสนุนทางด้านการศึกษาเป็นความต้องการในลำดับที่สองสำหรับนักศึกษาต่างชาติและการเข้าร่วมกิจกรรมสังคมสามารถสนับสนุนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพาได้

๒. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบวิธีในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน มี ๖ แนวทาง คือ การผสมผสาน การย่อยและดูดซึม การแบ่งแยก กระบวนการชายขอบ การผสมผสานกับการย่อยและดูดซึม และการผสมผสานกับการแบ่งแยก โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาชาวจีนถือวิธีการผสมผสานเป็นวิธีการหลักสำคัญในการปรับตัวทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศเยอรมันของ Wang Shu (2007) และผลการวิจัยที่ได้ศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศอเมริกา ของ Fan Lei (2004) ได้กล่าวไว้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พบว่า วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมในรูปแบบ

ใหม่อีก ๒ แนวทาง คือ การผสมผสานกับการย่อยและดูดซึม และการผสมผสานกับการแบ่งแยก ซึ่งถือวิธีการผสมผสานเป็นหลัก และประกอบด้วยกับวิธีการย่อยและดูดซึม และวิธีการแบ่งแยก โดยผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ปรากฏการณ์นี้เป็นเหตุผลที่เนื่องมาจากการตระหนักรู้ในการรับวัฒนธรรม เพราะการช็อกทางวัฒนธรรมทำให้นักศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ทั้งในวัฒนธรรม และ พฤติกรรม ซึ่งในขณะเดียวกัน การปรับเปลี่ยนใหม่ดังกล่าวนี้ ทำให้นักศึกษาชาวจีนต้องพิจารณาว่า วัฒนธรรมใหม่ที่ได้ผสมผสานมีความสำคัญและความเหมาะสมสำหรับตนเองอย่างไร และเมื่อกลับเข้าสู่สังคมวัฒนธรรมเดิมแล้ว จะปรับเปลี่ยนอีกอย่างไรหรือนำไปผสมผสานอย่างไร ดังนั้น การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพา นอกจากมีวิธีการ ๔ วิธีของ Berry (1974) ได้กล่าวไว้ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญในการศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยว ยังได้พบแนวทางในการปรับตัวทางวัฒนธรรมในลักษณะใหม่ คือ วิธีการปรับตัวทางวัฒนธรรมในรูปแบบหลากหลายวิธี

๓. สำหรับกระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในมหาวิทยาลัยบูรพามีสองแนวทาง คือ ในช่วงระยะแรกนักศึกษารจีนจะมีความรู้สึกตื่นตากับการพบสิ่งแปลกใหม่ หลังจากนั้น เกิดการช็อกทางวัฒนธรรม แล้วเริ่มมีการปรับตัวทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับทฤษฎีเส้นโค้ง U (U- Curve Model) ของ Lysgaard (1955) ส่วนแนวทางที่สอง คือ นักศึกษาชาวจีนจะมีการช็อกทางวัฒนธรรมในช่วงแรกก่อน แล้วค่อย ๆ ปรับตัว เพื่อที่จะดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ได้ประสบผ่านมา โดยมีเหตุผลว่า นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพาส่วนใหญ่จะไม่เคยศึกษาภาษาไทยมาก่อน หรือทักษะการใช้ภาษาไทยยังมีปัญหา ซึ่งทำให้นักศึกษาชาวจีนไม่มีสื่อที่จะศึกษาและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยคิดว่า ภาษาเป็นปัจจัยสำคัญมากในกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษาชาวจีน เพราะการที่ไม่เข้าใจภาษาท้องถิ่น จะมีแนวโน้มทำให้นักศึกษาชาวจีนประสบการช็อกทางวัฒนธรรมตั้งแต่ระยะเวลาแรกที่ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมใหม่ และทำให้การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนยากลำบากมากขึ้น โดยเฉพาะภาษาท้องถิ่นที่ไม่ได้เป็นภาษาสากล ซึ่งเป็นข้อคิดและแนวโน้มใหม่อีกประการที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย กรณีศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑.๑ ควรส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวต่างชาติทุกกลุ่มในประเทศไทยให้มากขึ้น ซึ่งเป็นการวิจัยที่มีประโยชน์ต่อทั้งกลุ่มชาวต่างชาติในประเทศไทยและทั้งการเผยแพร่สังคมวัฒนธรรมประเทศไทยด้วย แล้วนำไปเผยแพร่ให้กับสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในด้านวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย

๑.๒ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการและบริหารงานเกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในสถาบันอื่นที่เกี่ยวข้อง

๑.๓ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดนโยบายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย

๑.๔ สถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาเป็นประจำ ควรจะสนับสนุนทักษะการใช้ภาษาไทย จัดตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาเฉพาะ และจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารให้กับนักศึกษาต่างชาติ

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำงานวิจัยต่อไปดังนี้

๒.๑ ควรจะมีการวิจัยเปรียบเทียบการปรับตัวทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชาวจีนกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชาติอื่นในขอบเขตพื้นที่เดียวกัน

๒.๒ ควรจะมีการวิจัยการปรับตัวทางวัฒนธรรมแบบเจาะลึกและติดตามกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยเริ่มจากระยะแรกที่เข้ามาในประเทศไทยจนถึงระยะเวลาที่ปรับตัวได้ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นเวลาประมาณ ๓ ถึง ๖ เดือน เพื่อที่วิเคราะห์และทราบถึงวิวัฒนาการของการช็อกทางวัฒนธรรม และกระบวนการการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติกระชั้นมากขึ้น

๒.๓ ควรจะมีการวิจัยการปรับตัวทางวัฒนธรรมในลักษณะเชิงสถิติวิเคราะห์ละเอียด โดยมีการสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับสถานการณ์ที่ปรากฏในกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหา วิธีการปรับตัว และกระบวนการในการปรับตัวกับความแตกต่างทางประชากร

๒.๔ ควรจะพิจารณาและให้ความสำคัญกับวิธีในการปรับตัวทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในลักษณะหลากหลายวิธีการ เมื่อมีการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

๒.๕ ควรจะได้มีการทำวิจัยการปรับตัวทางวัฒนธรรมในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อที่จะได้ทราบถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องในภาพรวม

บรรณานุกรม

สมมติฐาน

- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๕๐). การพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ และการส่งเสริมศักยภาพให้คนทำงานในระบบสากล. วันที่ค้นข้อมูล ๕ เมษายน ๒๕๕๔, จาก <http://www.moe.go.th/inter/text๓.html>
- กลอยกลม ขวัญเยื้องพันธุ์. (๒๕๕๖). วัฒนธรรมองค์กรและการปรับตัวทางวัฒนธรรมของ สถานีวิจัยโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง ๑๑. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสื่อสารมวลชน, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธเนศ จิตสุทธิภากร. (๒๕๔๗). การพัฒนากลยุทธ์การจัดการโปรแกรมนานาชาติสถาบัน อุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ฝ่ายงานทะเบียน มหาวิทยาลัยบูรพา. (๒๕๕๒). นักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย บูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (๒๕๕๒). ความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันต่างประเทศ. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาวิไล นาควงค์. (๒๕๔๖). การศึกษานานาชาติในประเทศไทยในปัจจุบัน. วารสารรวมคำแหง, ๒๐ (๑), ๔๗-๖๓.
- เรวัต แสงสุริยงค์. (๒๕๔๒). ศึกษาวิถีชีวิตของชาวต่างชาติในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบังและ มาบตาพุด. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิลาวัลย์ จารุขนิยานนท์. (๒๕๔๒). แนวโน้มการจัดโปรแกรมนานาชาติระดับบัณฑิตศึกษาใน สถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในทศวรรษหน้า พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๒. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (๒๕๕๑). นักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาปี ๒๕๕๐. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์ อุดมศึกษาต่างประเทศ.
- Berry, J. W. (1974). Acculturative Stress: The Role of Ecology Culture and Differentiation. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 5(4), 382-406.
- Fan Lei. (2004). *Acculturation Strategies Among Chinese Overseas Students in America*. Master's thesis, Faculty of Foreign Linguistics and Applied Linguistics. Huazhong University.

- Hammer, M. R. (1989). Intercultural Communication Competence. In M. K. Asant. & W. B. Gudykunst. (Eds.), *Handbook of International and Intercultural Communication* (pp. 247-260). Newbury Park, CA: SAGE Publications.
- Li Dan. (2010). *Chinese Overseas Students Perceptions of Thai Society and Culture: A Case Study of Yunnan Students in Universities in Thailand*. Thai Studies Center, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Lysgaard, Sverre. (1955). Adjustment in a foreign society: Norwegian Fulbright Grantees Visiting The United States. *International Social Science Bulletin*, 7, 45-51.
- Richard, W. Brislin. (1994). *Improving Intercultural Interactions: Modules for Cross-Cultural Training Programs*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Wang, S. (2007). *An Empirical Study on Acculturation Strategies of Chinese Students in Germany*. Master's thesis, Faculty of English Language and Culture Guangdong University of Foreign Studies.
- Ward, C., & Rana-Deuba, A. (2001). Home and Host Culture Influence on Sojourner Adjustment. *International Journal of Intercultural Relations*, (24), 291-306.